

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"การมัธยมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่อยู่ในวัยรุ่น คือมีอายุระหว่าง 12 ปีถึง 17 ปี โดยประมาณ"¹ นับเป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลง ทั้งทางร่างกายและอารมณ์อย่างเต็มที่ นักเรียนที่อยู่ในวัยนี้ต้องเตรียมตัวเพื่อการเลือก อาชีพ ที่ตนถนัดและต้องการเตรียมตัวเพื่อออกไปประกอบอาชีพโดยตรง เมื่อจบการศึกษา นี้แล้ว ดังนั้นการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จึงเป็นระดับหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่ง ผู้บริหาร ครู อาจารย์ที่สอนในระดับนี้จึงต้องเข้าใจสภาพและปัญหาต่าง ๆ ต้องใช้ หลักวิชาการศึกษาและจิตวิทยา เพื่อจะให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ที่ตั้งไว้

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในปัจจุบัน นับวันจะมีความยุ่งยากและมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากเป็นระยะเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง ทางด้านต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาแห่งชาติในปี พ.ศ. 2520 การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในปี พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2524 รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงองค์กรการบริหารบุคคลในปี พ.ศ. 2523 เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะมีผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ย่อมต้องมีการระดมความคิดเห็น มีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ ผู้บริหารย่อมต้องมีการระดมความคิดเห็นมากยิ่งขึ้นไปควบ ทัดชะในการบริหารของผู้บริหารอันได้แก่

¹วสันต์ วีรานุกรักษ์, แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร : วีรานุกรักษ์การพิมพ์, 2521), หน้า 13.

ทักษะในคิณิยม (Conceptual Skill) ทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) และทักษะทางเทคนิค (Technical Skill) ผู้บริหารจะต้องใช้ทักษะต่าง ๆ แตกต่างกันไป ดังที่นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ กล่าวว่า โรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีหน่วยงานมากและความสัมพันธ์ของกิจการภายนอกมีมาก ครูใหญ่จำเป็นต้องมีทักษะทางทัศนคติและทางมนุษยสัมพันธ์มาก ส่วนโรงเรียนขนาดเล็ก บางที่ครูใหญ่ต้องมีทักษะทางเทคนิคมากกว่าครูใหญ่ในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่¹ จึงกล่าวได้ว่าการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้รู้งานต่าง ๆ ทุก ๆ ด้าน โดยทั่วไปและไม่จำเป็นต้องรู้อะไรถึงรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน หรือหัวหน้าหมวด หรือผู้ช่วยผู้บริหารจะต้องรู้งานในหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี

"งานบริหารบุคลากรนับว่าเป็นงานที่สำคัญมาก ครูใหญ่จะทำงานแต่ละตำแหน่งนั้นให้เสร็จไม่ได้ ต้องการทีม (Team) ของคนมาร่วมกัน เช่นผู้ช่วยครูใหญ่ ครูครูแนะแนว"² ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ซีระ ภูเจริญ ที่กล่าวว่า

การบริหารโรงเรียนเป็นเรื่องที่มีขอบข่ายกว้างขวาง และยุ่งยากสลับซับซ้อนมาก ดังนั้นการบริหารที่นาจะเกิดผลดีในสถานการณ์ปัจจุบันน่าจะถือว่า การบริหารเป็นภาระกิจรวมกันของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่ของครูใหญ่คนเดียวโดยเฉพาะ นั่นคือพยายามให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารในขอบเขตอันเหมาะสม³

¹ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป เอกสารประกอบการบรรยายวิชาหลักบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อัคราเนา), หน้า 22.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

³ ซีระ ภูเจริญ "บทบาทและหน้าที่ครูใหญ่" ใน การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา เอกสารประกอบการอบรมครูใหญ่ [ม.ป.ท.,ม.ป.ป.], หน้า 1,3.

เฮนรี ฟาโยล (Henri Fayol) ได้กล่าวถึงแนวทางในการบริหาร
ในค่านิยมปฏิบัติไว้ว่า "ควรจะต้องมีการแบ่งแยกการทำงาน (Division of work
or specialization) การทำงานควรแบ่งงานกันทำเพื่อให้เกิดความ-
ชำนาญเฉพาะอย่าง (Authority and Responsibility)"¹

ดังนั้น ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องกระจายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาช่วยแบ่ง
ภาระหน้าที่ ผู้ช่วยผู้บริหาร เป็นบุคคลสำคัญรองลงมาจากผู้บริหาร บางหน่วยงานอาจจะ
มีผู้บริหารหลายคน บางแห่งอาจจะมีคนเดียว แล้วแต่ปริมาณงานของหน่วยงานนั้น ๆ
การกระจายอำนาจและการมอบหมายงานในหน้าที่ให้แก่ผู้ช่วยผู้บริหาร เป็นผู้รับผิดชอบ
ตามลักษณะของงานแต่ละฝ่ายโดยแต่ละฝ่ายประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีแล้ว ก็เชื่อว่า
การบริหารของหน่วยงานนั้น ๆ ย่อมบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดตั้งแต่ 42 ห้องเรียนขึ้นไป เป็นโรงเรียน
ขนาดใหญ่ ผู้บริหารโรงเรียนจะดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนระดับ 7 ขึ้นไป
ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบสูงมาก มีปริมาณงานมากสามารถ
แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย โดยแต่ละฝ่ายมีผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้ช่วยดูแล
รับผิดชอบ แยกตามลักษณะงานดังนี้

1. งานธุรการหรืองานอำนวยการที่สนับสนุนให้การบริหารโรงเรียนเป็นไป
อย่างมีประสิทธิภาพ
2. งานวิชาการ หรือการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

¹กิติมา ปรีดีติลล, ทฤษฎีบริหารองค์การ (เอกสารประกอบการสอน
ภาคบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร,
2524), หน้า 51. (อัครสำเนา)

3. งานปกครองหรือการดำเนินงานเพื่อให้การอยู่ร่วมกันมีระเบียบวินัยตามกฎข้อบังคับของโรงเรียน และการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีของนักเรียน ทั้งหลายทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

4. งานบริการ หรืองานที่สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และบรรยากาศที่ดี

การเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นในปี พ.ศ. 2521 และมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 ทำให้งานวิชาการของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยก่อนนั้นมุ่งให้ยูเรียนมีความรู้ทางด้านวิชาการเป็นสำคัญ แต่ปัจจุบันมุ่งให้ยูเรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพควบคู่กัน โดยมีเป้าหมายว่าเมื่อนักเรียนจบประโยคมัธยมศึกษาไปแล้ว ก็สามารถศึกษาต่อหรือจะประกอบอาชีพก็ทำได้เป็นการแก้ปัญหาความว่างงานหรือไม่สามารถศึกษาต่อได้ เนื่องจากการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปไม่สามารถตอบสนองได้

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลของโรงเรียนจึงได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่น มีวิชาการงานและวิชาชีพเพิ่มขึ้นในหลักสูตร ตลอดทั้งเปิดโอกาสให้ยูเรียนได้ไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิชาชีพในท้องถิ่นมากขึ้น ในด้านการวัดผล การศึกษาได้เปลี่ยนจากระบบเปอร์เซนต์เป็นระบบเกรด (Grade) หรือเรียกว่า "หน่วยการเรียน" ยูสอนต้องสอนตาม จุด ประสงค์ของการเรียนรู้ และวัดผลตาม จุดประสงค์ของการสอน เมื่อนักเรียนสอบไม่ผ่านก็ต้องสอนซ่อมเสริม แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนสอบแก้ตัวได้อีก เหล่านี้เป็นต้น ลักษณะการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาโดยทั่วไป เป็นอันมากเพราะยูปฏิบัติงานวิชาการต่าง ๆ จะต้องมีความรู้มีความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดีและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง นอกจากนี้จะต้องมีปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ เช่นงบประมาณสามารถตอบสนองได้ ท้องถิ่นเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ความไม่พร้อมของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ โรงเรียนขนาดเล็กปัญหาจะม้น้อย โรงเรียนขนาดใหญ่

มีงานซับซ้อนมากขึ้น ปัญหาที่ย่อมมีมากขึ้น ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ผู้ซึ่งมีหน้าที่ โดยตรงที่จะปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียนรองจากผู้บริหาร ย่อมเป็นบุคคลสำคัญที่จะ ทำให้งานวิชาการของโรงเรียนได้บรรลุผลตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ นั้น ผู้ช่วยฯ ฝ่ายวิชาการ จะต้องเป็นผู้มีหน้าที่และความ รับผิดชอบโดยตรงทางด้านวิชาการมากขึ้น ปัญหาและอุปสรรคก็ย่อมมากขึ้นด้วย ข้าพเจ้าจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการปฏิบัติงานด้านวิชาการของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 11 เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพ การปฏิบัติงานวิชาการ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอยู่จะได้เป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไข ขอบกพร่องต่าง ๆ ของงานวิชาการให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา ของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการในโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 11
2. เพื่อศึกษาการจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 11
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย วิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 11

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 11 ที่มีขนาดตั้งแต่ 42 ห้องเรียนขึ้นไปและมี ผู้ช่วยผู้บริหารครบทั้ง 4 ฝ่าย สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
2. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงการปฏิบัติงานของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจากความคิดเห็นของประชากร และกลุ่มตัวอย่าง รวม 3 กลุ่ม คือ

- 2.1 กลุ่มผู้บริหาร โรงเรียน
- 2.2 กลุ่มผู้บริหาร โรงเรียนฝ่ายวิชาการ
- 2.3 กลุ่มครูอาจารย์ผู้สอน

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ เท่านั้น เนื่องจากมีงบประมาณและเวลาจำกัด

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากคำบางคำที่ใช้ในการวิจัยนี้มีความหมายแตกต่างกันไป จึงขอให้ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่มีตำแหน่ง หรือ ปฏิบัติงานในหน้าที่ ผู้อำนวยการโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดใหญ่

ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หมายถึงผู้มีตำแหน่งหรือปฏิบัติงานในหน้าที่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

ครู/อาจารย์ หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึงโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา ที่มีขนาดห้องเรียนตั้งแต่ 42 ห้องเรียนขึ้นไป และอยู่ในเขตการศึกษา 11

ประโยชน์ของการวิจัยนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นประโยชน์สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการในระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ที่จะได้เข้าใจถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเอง และใช้เป็นแนวทางปรับปรุง แก้ไขการปฏิบัติงานในหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ให้บังเกิดผลดียิ่งขึ้น

2. เป็นข้อเท็จจริงที่จะชี้ให้เห็นปัญหาต่าง ๆ ของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ

3. เป็นประโยชน์แก่สถาบันการศึกษาในการที่จะใช้เป็นแนวทางสำหรับ
จัดการอบรมให้แก่ผู้ที่จะเป็นผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ

4. เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจ หรือผู้ที่ทำการศึกษาและค้นคว้าวิจัยในค่านนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูล

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย

1. ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11 ที่มีขนาด
ตั้งแต่ 42 ห้องเรียนขึ้นไป มีทั้งสิ้น จำนวน 20 โรงเรียน ได้ประชากร 20 คน
2. ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ จาก 20 โรงเรียนในข้อ 1
โรงเรียนละ 1 คน รวม 20 คน
3. ครู/อาจารย์ผู้สอน จาก 20 โรงเรียนในข้อ 1 โรงเรียนละ 15%
โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 379 คน รวมประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากร
จำนวนทั้งสิ้น 419 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นชนิดแบบสอบถาม (Questionnaires)
ที่สร้างขึ้นเองโดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งขอเสนอแนะจาก
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถาม 3 ชุด ชุดที่ 1
(สี่ฟ้า) สำหรับผู้บริหาร ชุดที่ 2 (สี่ชมพู) สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ชุดที่ 3 (สี่เหลือง)
สำหรับครู/อาจารย์ แบบสอบถามแต่ละชุดประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบ
สอบถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check-
list) ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย
วิชาการที่ ปฏิบัติจริง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)
ส่วนที่ 3 เป็นส่วนที่เกี่ยวกับการจัดลำดับความสำคัญของงานวิชาการที่ ควรปฏิบัติ

มีลักษณะเป็นแบบเรียงลำดับความสำคัญจากลำดับที่ 1 จนถึงลำดับสุดท้าย ส่วนที่ 4 เป็นส่วนที่ตามปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ มีลักษณะเป็นแบบให้เติมข้อความเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น (Open Ended).

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล 3 วิธี ตามความเหมาะสม และความสะดวกของโรงเรียนที่ไปเก็บข้อมูล ดังนี้คือ

1. ผู้วิจัยแบบสอบถามไปส่งแก่ผู้ตอบ และขอรับคืนด้วยตนเอง
2. ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ และขอรับคืนเพื่อครูที่รู้จักเป็นการส่วนตัวในโรงเรียนนั้น ๆ ช่วยเก็บรวบรวมส่งให้
3. ส่งแบบสอบถามไป และขอรับคืนทางไปรษณีย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แยกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 3 กลุ่ม
 - 1.1 กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน
 - 1.2 กลุ่มผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ
 - 1.3 กลุ่มครู/อาจารย์
2. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวโดยใช้การอยละ
3. วิเคราะห์การปฏิบัติงาน ของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
4. เปรียบเทียบความเห็นของผู้บริหาร ผู้ช่วยฯ และครู/อาจารย์ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ โดยใช้ F - test และ t - test
5. วิเคราะห์ลำดับความสำคัญของการปฏิบัติงาน โดยใช้ค่าคะแนนของผลรวมของลำดับที่ที่เลือกคุณค่าของลำดับความสำคัญ
6. รวบรวมปัญหาและอุปสรรคของการปฏิบัติงานของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ

ลำดับชั้นของการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ข้อจำกัดของการวิจัย คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 กล่าวถึง วรรณคดีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่าง ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 4 กล่าวถึง การวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปราย และขอเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย